

Адвокат Михайло Петрів

м. Коломия, Івано-Франківська обл., Україна

www.petriv.com.ua

email: mpetriv@ln.ua

Резюме: Стаття присвячена одній із маловідомих сторінок з історії українсько-польських відносин в 20-40 роках 20 століття, а саме історії створення і діяльності організації українських адвокатів в Східній Галичині “Союзу українських адвокатів у Львові” (СУА), яка діяла на території Речі Посполитої в 1923-1940 р.р.

*Присвячується
року Республіки Польща в Україні.*

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ АДВОКАТУРИ В ПОЛЬЩІ: СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ У ЛЬВОВІ В 1923-1940р.р.

Сучасна територія України протягом майже усього свого історичного розвитку була розділена між різними державами, що відобразилося на формуванні політичних систем, структур влади та громадського життя на цих територіях. Це в повній мірі стосується і історії створення і розвитку інституту української адвокатури, яка діяла в різні історичні періоди в царській Росії, австро-угорській імперії, Польщі та в УРСР.

На території України, що входила до складу царської Росії не можна виділити власне української адвокатури оскільки існуючий політичний режим заперечував будь-які прояви українського громадського життя. Російські дослідники історії адвокатури беруть початок своїх досліджень історії адвокатури від часів Петра I, упускаючи при цьому цілий історичний період розвитку адвокатури ще в часи Київської Русі, Литовсько – польської держави та в пізніші часи. В іншій імперії - австро-угорській, починаючи з середини 19 ст. певні конституційні зміни дали можливість для розвитку національних, як українських так і польських громадських організацій. Відкриття у Львівському університеті, в 1862р, правничих кафедр з українською мовою викладання дало поштовх для здійснення правничих досліджень українською мовою, розвитку української правничої термінології, формування української школи права та цілої плеяди українських правників та адвокатів.

Епохальними, як для історії України, так і для історії Польщі є події 20 років минулого століття. Після розпаду австро - угорської імперії історичні українські землі

та її українське населення було розділено між різними державами: Закарпаття за Сен - Жерменським (1919р.) і Трианонським (1920р.) договорами одержала Чехословаччина, Північна Буковина за Сен- Жерменським (1919р.) і Севрським (1920р.) договорами відійшла до королівської Румунії. В цей період відбувається відродження незалежної держави – Речі Посполитої, до якої за Ризьким договором 1921р. відходить і Східна Галичина.

Цією публікацією хочемо привернути увагу українських та польських дослідників та загалом правничі кола України та Польщі до маловідомих та маловивчених сторінок історії створення і діяльності організації українських адвокатів, яка діяла в Східній Галичині в період від 1923р. до 1940р. під назвою **“Союзу Українських Адвокатів у Львові”**. Сподіваємося, що ця стаття буде добрим доповненням до спільного вивчення українськими та польськими дослідниками історії розвитку української та польської адвокатури в Польщі в 19-20 столітті та разом з тим очевидно, підніме проблему вивчення історії іншої громадської організації адвокатів, яка діяла в той же історичний період в Польщі та була організована за національною ознакою – „Союз Жидів Адвокатів у Львові”, який був створений у Львові в 1933 році і діяв до 1940р.

На початку хочемо подати короткий огляд літератури з дослідження цього питання. В українській правничій літературі періоду існування УРСР питання загальної історії української адвокатури та зокрема української адвокатури, яка існувала та діяла поза межами УРСР зокрема в Східній Галичині, Закарпатті та Буковині майже не досліджувалося. Виключенням з цього правила є стаття С.Борисенка ¹ та дрогобицького адвоката Р.Домбчевського, яка була опублікована в журналі „Червоне Право”.² В польській правничій літературі періоду 20-30 років минулого століття знаходимо деякі публікації з цього питання. Так в Часописі Адвокатів Польських у Львові за 1932 р., опубліковано статтю про українську адвокатуру в Польщі під назвою: “Adwokatura Ruska w Polsce”.³ Описуючи історію СУА автор статті аналізує діяльність СУА та зосереджує свою увагу на одному з основних гасел СУА про те, що всі українські адвокати повинні належати до СУА та бути оборонцями свого народу: “Zwiazek A.U. i kazdy adwokat ruski byl obronca swojego narodu....”⁴. Проводячи паралелі з розвитком організації польських адвокатів автор робить такий висновок: Czyż nie jest

¹ Борисенко С. Утворення професійної адвокатури в Литовсько-Руській державі // Праці Комісії для вивчення історії західноруського і українського права.— К., 1927.— Вип. 3.— С. 83—149.— (Збірник соціально-економічного відділу УАН; № 12).

² Домбчевський Р. Українська адвокатура в Польщі // Червоне Право, 1927.-Ч.7.-С.354-356.

³ Dr.J.A. Adwokatura Ruska w Polsce // Czasopismo adwokatów polskich.-Lwów, 1932.-№7/9.-S.2-5.

⁴ Там же: С.5.

обов'язком кожного адвоката полка знає докладно цю працю, дажнощі і організацію адвокатури руської в нашому паїстві? – і чы мнмо двудзестолетнього істнненя нашого Зв'язку не повиннісмы ту шукаць в працы нашей на прызшлосць внлу дыректыв, орґентачы, а навет – повнєдзммы собнє шчєрчє – коррєктур?...⁵ В цьому ж часопнсі за 1934 подано інформачію про Український Правннчнй З'їзд в Празі, якнй відбувся в 1933р.⁶ В третьому номері часопнсу Przeglad prawa і administracyi за 1934р. поміщено рецензію на видання СУА, яке було прнсьвачєне 10 річчю створєння і діяльності СУА.⁷

Найбільше публікацій з історії адвокатури України та СУА було зроблено українськими правниками, які жили і працювали поза межами УРСР та були учасниками багатьох історнчних подій того часу.⁸ Пнсля відновлення незалежності Української Дєржавн в 1991р. історії адвокатури України прнсьвачєно чнмало дослїджень. В цнх дослїдженнях прндїляєтьсє певна увага і історії української адвокатури в Польщі.⁹

⁵ Там же: С.5.

⁶ III-ci Ukrainski Zjazd Prawników w Pradze (4-7 września 1933) // Czasopismo adwokatów polskich.-Lwów,1934.-№1/2.-S.10-11.

⁷ Ювілейний Альманах Союзу Українських Адвокатів у Львові / Рєдкол.: Левнцькнй К., Волошнн М., Глушкевнч М., Ганкевнч М., Надрага О., Назарук О. - Львів, 1934. - 255 с

⁸ Ганкевнч Л.Десятнлїття Союзу Українських Адвокатів // Ювілейннй альманах Союзу Українських Адвокатів у Львові-Львів:СУА,1934.-С.41-42.; Ганкевнч Л. Союз Українських Адвокатів у Львові: Матєріалн й заввагн з нагоди десятилїття.— Львів: Накладом Союзу Українських Адвокатів, 1938.— 38 с.; Зозуля Я. Правннкн Карпатської України в 1938—39 рр. (Спомнн). // Правннчнй Вісннк.-Нью-Йорк,1955.— Кн.1- С. 76—84.; Комарннський В. Українські правннкн на Словаччнн. // Правннчнй Вісннк.-Нью-Йорк, 1955.— Кн. 1 — С. 85—87.; Лнцннч В. Українські адвокатські аплїканти в Галнчнн // Ювілейннй Альманах Союзу Українських Адвокатів у Львові.— Львів: СУА, 1934.— С. 109—114.; Новосівський І. Українські правннкн в Румунії пнсля 1918 р. // Правннчнй Вісннк.-Нью-Йорк,1955.— Кн. 1.— С. 65—75.; Падох Я. З мннулого української адвокатури. // Правннчнй Вісннк.-Нью-Йорк,1963.— Кн. 2.— С. 131—148.; Панькнвський К. Сторннка з історії Союзу Українських Адвокатів й Української Адвокатури в Галнчнн // Правннчнй Вісннк.-Нью-Йорк, 1963. - Кн.2. - С.188- 197; Чубатнй М. До історії адвокатури на Україні // Ювілейннй Альманах Союзу Українських Адвокатів у Львові.— Львів: СУА, 1934.— С. 30—37.

⁹ Органнзація адвокатури в захндноукраїнських землєх // Історнє адвокатури України / Т.В. Варфоломєєва, О.Д.Свєтоцькнй, В.С.Кульчнцькнй та інш.; За рєд. Т.В. Варфоломєєвої, О.Д.Свєтоцького.-К.:Лнбїдь, 1992.-С.83-97; Свєтоцькнй О., М.Мнхєєнко. Адвокатура України: Навч.посїб. для студєнтів юрид. внщнх навч. закладів і фак.-К.:ІнЮре.-1997.-224с.; Роздїл під назвою: Органнзація адвокатури в захндноукраїнських землєх опубліковано в кнзнї: Історнє адвокатури України (2 видання) / Рєдкол.: В.Мєдвєдчук (голова) та інші.-К., Вндавннцтво „СДМ-Студїо”, 2002.-286с. Сєрнє „Адвокатура України”.

Додатково також днв: Андрусєк Т. Часопнс “Жнття і Право” (1928-1939р.р) і його роль у становленнї та розвитку української правннчої прєсн // Українська перїоднка: історнє і сучаснєсть: Тєзн доп. і повїдомл. Всєукр. наук.-теорєт. конф.,Львів, 9-10 грудня 1993р. / АН України.ЛНБ ім.В.Стефаннка. НДЦ перїоднкн; Рєдкол.: М.М.Романюк (відп.рєд.), М.А.Вальо, Л.І.Лнннцька, В.А.Качкан, Л.І.Крушєльннцька, В.В.Лнзанчук, М.Ф.Нєчнталюк, Ф.І.Стеблїй, В.М.Трнпачук.-Львів,1993р.-С.70-74; Журнал “Жнття і Право”. 1928-1939: Систєматнчннй покажчнк змїсту / Л.І.Лнннцька (рєд), М.Пєтрїв (уклад. і автор передм.).-Львів: НТШ,1995.-40с.; Пєтрїв М. Союз Українських Адвокатів у Львові. Ч.1. Покажчнк вндань.-К.: УВС,1998.-55с.; Пєтрїв М. Сторннкн історії адвокатури України: Союз Українських Адвокатів у Львові 1923-1940рр.//Адвокат, Кнїв.-2002.-№ 4/5.-С.98-106; Огородннк Т. Правозахнсна і громадсько-полїтнчна діяльнєсть В.Старосольського 1929-1939рр. (за матєріалами газєтн “Дїло”) // Збїрннк праць Науково-дослїдного цєнтру перїоднкн-Львів, 2000.-Внп.7.-С.375-393.

Історію створення і розвитку СУА можна поділити на два періоди: перший період - 1848-1923р.р. і другий період -1923р.-1940р. В першому періоді відбувається становлення українських адвокатів, як професіоналів, так і патріотів а разом з тим і захисників прав української нації. В цей період адвокати були серед засновників українських політичних партій, громадських та економічних установ. В часи створення Західно - української республіки в 1918р. адвокати є в числі перших керівників нової держави. В другому періоді відбувається створення СУА, видання першого професійного часопису адвокатів українською мовою „Життя і Право”, продовжується праця над розвитком української правничої термінології та разом з тим адвокати продовжують боротися за права української мови та є захисниками в багатьох політичних процесах, які відбувалися проти українців та українських організаціях в той час.

Перед тим, як приступимо до опису історії СУА коротко зупинимо увагу читача на загальних тенденціях розвитку українського громадського життя в Східній Галичині в якому активну участь приймали українські правники і адвокати. Предтечею створення СУА була патріотична, видавнича та просвітницька діяльність правничих організацій українських правників-студентів Львівського університету: “Кружок Правників”, який був створений в 1881р.¹⁰ Молоді студенти, які навчалися в університеті з німецькою, а потім польською мовою викладання права поставили собі за мету розвивати українську школу права, українську правничу термінологію, домагатися викладання права в львівському університеті українською мовою а також права застосування в судових, адміністративних, нотаріальних органах та інших державних органах української мови нарівні з іншими мовами. Поштовхом для розвитку правознавства українською мовою було відкриття львівському австрійському університеті правничих кафедр з українською мовою викладання, що безперечно посприяло збільшенню кількості українських студентів –правників, які в майбутньому ставали, як професійними адвокатами так і захисниками прав українського народу та борцями за права української мови та організації українського університету. Першими викладачами львівського університету, які почали викладати від 1862р. українською мовою були Омелян Лопушанський на кафедрі цивільного права та Іван Добрянський на кафедрі кримінального права. Їх продовжувачами були Олександр Огоновський професор цивільного права, Петро Стебельський професор кримінального права, Станіслав Дністрянський професор

¹⁰ „Кружок Правників” почав діяти при товаристві “Академічне Брацтво”, а від 1908р. як окрема організація “Товариство “Кружок Правників”, що діяло до початку 20 років. Після відомих історичних подій 1918-1920 р.р. організаційно українські студенти-правники об’єдналися в “Секцію Правників” при “Студентській Громаді”. В 1931р. знову створено окрему правничу студентську організацію під назвою “Правнича Громада”, яка діяла до 1940р.

цивільного права, Володимир Вергановський доцент цивільного процесу та інші. О.Огоновський¹¹ 1886/87 рр. та П.Стебельський¹² в 1898/99 н.р. були деканами правничого факультету львівського університету. В цей же період в Галичині відбувається становлення української наукової правничої школи за, що ми завдячуємо в першу тим українським професорам львівського австрійського університету та правникам –практикам, які розвивала українську науку права в Правничій Комісії НТШ. Зокрема стаття К.Левицького про “Руську Правду” стає початком формування української наукової правничої школи та дослідження історії українського права.¹³

Епохальним для розвитку українського правознавства було те, що в 1889р. у Львові, з приватної ініціативи адвокатів Костя Левицького, Антона Горбачевського, Євгена Олесницького почав вперше виходити українською мовою правничий часопис: **ЧАСОПИСЬ ПРАВНИЧА. Місячник для теорії і практики**¹⁴, який виходив друком в 1889-1900роках. В цей період більша частина України входила до складу іншої імперії - царської Росії, політика якої робила не можливим видання будь-якої правничої літератури та часописів українською мовою. Тому можемо зробити справедливий висновок, що **“ЧАСОПИСЬ ПРАВНИЧА”** є першим в історії України правничим часописом, який видавався українською мовою. Окрім того в 1901р. Наукове товариство ім.Шевченка започаткувало українську видавничу правничу серію: Правнича Бібліотека. В 1909 р. у Львові створено першу організацію українських правників під назвою “Товариство Українсько-Руських Правників”¹⁵, яке видавало професійний правничий часопис “Правничий Вісник” (1910-1914р.р.).¹⁶

В першому періоді розвитку української адвокатури необхідно відмітити діяльність українських правників Івана Борискевича, Василя Ковальського та Антона Павецького. І.Борискевич був одним з засновників Головної Руської Ради (1848р.) та публічно виступав за поділ Галичини на польську і українську частину з тим, щоб забезпечити права українського населення краю. Інтереси українського населення він відстоював будучи обраним послом до першого галицького сейму. Адвокат А.Павенцький також був серед засновників Головної Руської Ради та особливо він проявив себе на посаді редактора першого українського часопису “Зорі Галицької”

¹¹ A.Ogonowski // Finkel L., Starzyński L.Historya Uniwersytetu Lwowskiego.-Lwów,1894.-II.-S.119-120

¹² Finkel L., Starzyński L.Historya Uniwersytetu Lwowskiego.-Lwów,1894.-II.-S.212-213 та S.304.

¹³ Падох Я. Правнича наука в НТШ упродовж його першого сторіччя // З історії Наукового товариства імені Шевченка. Збірник доповідей і повідомлень наукових сесій і конференцій НТШ у Львові.-Львів: НТШ, 1998.-С.34-43.

¹⁴ Від 1889року до 1894року часопис виходив друком, як приватне видання. Від 1894р. до 1900р. “Часопис Правнича” виходила як орган Наукового товариства імені Шевченка.

¹⁵ Вийшло друком 2 томи “Правничої Бібліотеки” (1901-1909р.р.).

¹⁶ “Правничий Вісник” виходив друком в 1910-1912рр.

(1848-1850р.р.). Активну громадську та культурно-освітню діяльність проводив радник Міністерства юстиції австро-угорської імперії В.Ковальський, який також брав участь в створенні Головної Руської Ради та перших українських культурно-освітніх установ – “Галицько-руської матиці” та “Народного Дому”. Головною заслугою В.Ковальського є те, що він започаткував видавництво “Вісника законів державних і правительства”¹⁷, де в перекладі з німецької мови, українською мовою друкувалися закони і урядові рішення. Таке видання дало можливість українському населенню ознайомлюватися з законами держави в якій вони жили. Разом з тим виявилася недосконалість української правничої термінології, що дало поштовх до вивчення та удосконалення української правничої термінології. З початком подій 1848р. українські правники стають керівниками політичних рухів, засновниками перших українських газет, товариств та партій. Кінець 19 століття в Галичині для українського населення характерний тим, що українська громадськість створює українські політичні партії, господарські товариства, банки, громадські організації, метою яких було посилити вплив цих організацій на політичне життя краю а разом з тим, підкреслити наявність організованого життя української нації та її прагнень до державності. І тут в числі провідників нації виступали українські правники. В 1883р. створено українське товариство “Народна торгівля”. Дещо пізніше створюється “Товариства взаємних обезпечень “Дністер” (1893р.), засновниками якого були адвокати Я.Кулачковський, С.Федак, Д.Савчак, В.Охримович. У Перемишлі адвокат Т.Кормош створив в 1891р. кредитне товариство “Віра”. За активної участі адвоката К.Левицького у Львові створюється в 1898р. “Краєвий Союз Кредитовий”, згодом “Центробанк”, та в 1903р. “Краєвий Союз Ревізійний”, згодом “Ревізійний союз українських кооператив”. У 1909р. за ініціативою адвокатів К.Левицького, С.Федака, Т.Кормоша, Є.Олесницького, Т.Дембицького у Львові створюється перший український банк “Земельний банк гіпотечний”. Першою найбільш масовою українською громадською організацією в 19 ст. було товариство “Просвіта”. Саме в видавництві цього товариства вийшли друком перші правничі розвідки, коментарі та тлумачення існуючого законодавства стосовно створення господарських товариств, громадянських прав населення та інш. Одним з перших авторів таких публікацій був адвокат К.Левицький. Правничі розвідки виходили друком тогочасною українською мовою, що давало можливість українському населенню пізнавати законодавство на рідній мові а для правників це було поштовхом до удосконалення української правничої термінології. Адвокат К.Левицький був

¹⁷ Вестник законов и распоряжений краевых для королевства Галиции и Володимерии съ великимъ княжествомъ Краковскимъ.

головою першої української політичної організації “Народна Рада”. У жовтні 1890р. створено “Українсько-руську радикальну партію”, в 1899р. –соціал-демократичну та націонал-демократичну партію.¹⁸ Серед засновників цих партій були правники: Ю.Бачинський, В.Будзиновський, М.Ганкевич, Є.Олесницький, В.Охримович, К.Трильовський, С.Данилович, К.Левицький та інш. Адвокат Ю.Бачинський по оцінках уже наших сучасників є основоположником української соціал-демократії.¹⁹ Перший український політичний часопис “Будучність” почав виходити у 1899р. під редакцією адвокатів В.Охримовича, Є.Левицького та І.Труша. Головою “Національно-Демократичної Партії” до 1919р. в Галичині та Буковині був адвокат К.Левицький. В 1919р. партія змінює назву на “Українську Трудову Партію”, яку очолює адвокат А.Горбачевський. Від 1925р. ця партія уже діє під назвою “Українське Національно-Демократичне Об’єднання”, яку очолює також адвокат Д.Левицький. В той час ці партії були найбільш масовими та впливовими. Свідченням цього є результати виборів до галицького сейму та австрійського парламенту. У 1907р. до австрійського парламенту від Східної Галичини було обрано 27 українських послів, з них 17 були представниками “Національно-Демократичної Партії”. У 1911р. з 26 послів –18 були представниками цієї ж партії. В 1908р. з 12 українських послів до галицького сейму у Львові 8 були послами від “Національно-Демократичної Партії”, а у 1913р. із 31 послів партію представляли 23 послы. Т.Окуневський та М.Король були першими адвокатами, яких обрали послами до галицького сейму на виборах в 1889р. У 1895р. послом до галицького сейму обрано адвоката Є. Олесницького. Першим адвокатом, якого обрали послом до австрійського парламенту на виборах в 1901р. був А.Косс. В галицькому сеймі українські послы створили “Український сеймовий клуб” який до 1908р. очолював адвокат Є.Олесницький, а згодом К.Левицький. В період сеймових виборів в 1908р. з 12 членів сеймового клубу 3 були адвокатами: К.Левицький, Є.Петрушевич і І.Макух. В 1913році на виборах до Галицького сейму з 31 українських послів – 14 було адвокатами та 1 кандидатом в адвокатуру. На перших загальних виборах до австрійського парламенту в 1907р. було обрано адвокатів від національно-демократичної Є.Олесницького, К.Левицького, Т.Окуневського, Є.Петрушевича, В.Охримовича, Є.Левицького, Д.Стахуру, М.Лагодинського, К.Трильовського та Л.Бачинського. На наступних парламентських виборах в 1911р. до віденського парламенту обрано адвокатів: С.Голубовича, Є.Левицького, Є.Петрушевича,

¹⁸ Детальніше про це див: Химка Д-П. Зародження польської соціал-демократії та українського радикалізму в Галичині (1860-1890).-К.: Основні цінності, 2002.-328с.

¹⁹ Бегей І. Юліан Бачинський: з життєпису, політичної та наукової діяльності.- Львів: Світ.- 1998.- 52с.

Л.Цегельського, Л.Бачинського, М.Лагодинського, К.Трильовського, Д.Маркова, В.Загайкевича та В.Бачинського. Адвокат К.Левицький від 1910 до 1916рр. очолював фракцію українських послів в австрійському парламенті, яка діяла під назвою “Українська парламентська репрезентація”. Перша світова війна внесла зміни в подальший історичний розвиток Європи та зокрема українського громадського життя в Східній Галичині. Війна та подальша окупація Галичини військами царської Росії вимагала створення організації, яка би здійснювала координацію діяльності українських політичних партій та організацій. 1 серпня 1914р. у Львові створено таку організацію – Головна Українська Рада (ГУР) до якої увійшло по 4 представники від трьох українських партій. З 12 членів ГУР 8 були адвокатами. Головою ГУР був К.Левицький. Окрім нього членами ГУР були адвокати: С.Баран, Л.Цегельський, К.Трильовський, М.Ганкевич, М.Лагодинський, В.Старосольський, В.Темницький. В цей період розпочалася організації українського війська. При ГУР створена Боева Управа, яка займалася формування Українських Січових Стрільців. Із 9 членів цієї управи 5 були адвокатами- К.Трильовський, Т.Кормош, В.Старосольський, Л.Цегельський, В.Темницький. В 1916р. такі координаційні функції перейшли до “Українського парламентського клубу”, який очолював адвокат Є.Петрушевич. Саме з ініціативи цього клубу було скликано Українську Національну Раду, яка 19 жовтня 1918р. прийняла ухвалу про створення на українських етнічних територіях австро-угорської імперії - Західно-Української Народної Республіки. З 14 членів першого уряду ЗУНР 7 були правниками: К.Левицький - голова Ради Державних Секретарів та секретар фінансів, С.Баран- секретар земельних справ, С.Голубович- секретар судових справ, І.Макух - секретар громадських справ, Л.Цегельський - секретар внутрішніх справ, Д.Вітовський - секретар військових справ, С.Федак - голова харчового уряду. Президію Державного Секретаріату очолив адвокат М.Здерковський. ЗУНР встановила дипломатичні відносини з Австрією, Німеччиною, США, Канадою, Бразилією, Чехословаччиною, Угорщиною, Італією, Ватиканом, Югославією. Чимала заслуга в цьому і українських послів-правників: Є.Левицького, Д.Левицького, Ю.Бачинського, Я.Олесницького та інш. Правники В.Панейко та Д.Вітовський були членами делегації ЗУНР на Паризькій конференції.

Наприкінці 19 століття українські правники за власні кошти почали видавати правничі розвідки, переклади законів та наукові правничі дослідження українською мовою, німецькою та польською мовами. Також правничі розвідки появляються в видавництвах та за кошти товариства “Просвіта”, Інституту Ставропігії та інш., а також в державних видавництвах. Варто підкреслити демократичне ставлення австро-

угорської імперії до рівноцінного розвитку усіх мов населення імперії, тому деякі правничі видання видавалися за державні кошти. Як видно з описаного, що в кінці 19 століття та на початку 20 століття українські адвокати були в числі провідників української нації та разом з тим на цей період припадає і початок формування окремої корпорації українських адвокатів.

Повернемося до історії української адвокатури. В 1849р. в урядовому списку адвокатів у Львові записано 41 адвокат, з яких тільки двоє були українцями - Бачинський і Рачинський, однак ці адвокати не приймали участі в житті української громади. В наступні роки відбувається масове відкриття адвокатських канцелярій адвокатами українцями. Переломним роком в становленні української адвокатури є 1890р., коли майже одночасно відкривають адвокатські канцелярії: Кость Левицький, Степан Федак – у Львові, Теофіл Окуневський в Городенці, Андрій Чайковський в Бережанах, Л.Рожанковський в Золочеві. В наступний 1891р. відбувається відкриття ще більшого числа адвокатських канцелярій адвокатами –українцями: Євген Олесницький в Стрию, Л.Озаркевич в Городку, Іван Лошнів в Тернополі, Теофіл Кормош в Перемишлі, Л. Гумецький в Золочеві, Іван Должицький в Бродях, Корнило Чайковський в Самборі, Василь Дідошак в Калуші, Северин Данилович, Лев Павенцький, Володимир Дудикевич, Антін Горбачевський, Андрій Кос, Михайло Дорундяк, Євген Петрушевич, Станіслав Чикалюк, Андронік Могильницький, Кирило Черлюкевич, Микола Шухевич, Микола Лагодинський, Кирило Трільовський, Володимир Шафранський. В 1896р. Олександр Кулачковський відкрив канцелярію в Відні.

Адвокат Лев Ганкевич цей період в розвитку української адвокатури характеризує так: “це вже нова генерація української палестри. Це вже “не оборонці шляхти, міщанства і промисловців”, але оборонці цілої нації. Всі вони вже національно свідомі, люди європейської культури, простолінійні і послідовні в своїм поведенні. Вони дають почин і переводять повну реорганізацію національно-політичного, економічного і культурного життя свого народу. За їх почином головно повстають нові справді демократичні, політичні партії, як національно-демократична, радикальна і соціал - демократична. Вони устроюють збори і віча та входять в безпосередній контакт з народними масами і надають політичному життю нову форму і новий зміст. За їхнім почином повстають фінансові і економічні установи, що стають основою відродження народу. Вони беруть участь в освітньо-культурному і політичному житті, закладають у всіх закутинах нашої землі читальні і в кожному майже неділю і свято їздять туди з рефератами і відчитами, одним словом стають уже

заступниками не тільки права одиниць, але прав цілої нації”²⁰. В цей період найбільше українські адвокати проявили себе на політичних процесах та процесах пов’язаних з порушенням виборчих прав та загалом політичних прав українського населення²¹. В 1914 р. в Галичині й на Буковині налічувалося майже 1500 адвокатів (у 1912р. –1390), серед них українців – тільки 74²². В урядовому списку адвокатів за 1919/20р.р. числиться 73 українських адвокати, у Львові 15, поза межами Львова 58. В 1920р. число українських адвокатів доходить до 90. В цей же період відбувається перша спроба створити організацію українських адвокатів. Так адвокат В.Охримович на загальних зборах „Товариства Українсько-Руських Правників” 2 квітня 1911р. запропонував створити в товаристві комісію адвокатури. Однак в цей період така пропозиція не була підтримана іншими правниками. Після залишення Львова українськими військами в 1918р. та наступу на все українське з боку тогочасного режиму Польщі усі функції захисту та допомоги українському населенню взяла себе організація: “Український Горожанський Комітет у Львові”. Згодом виникла окрема інституція на чолі з адвокатом Максом Левицьким, яка взяла на себе функції захисту арештованих та інтернованих українців перед судами Польщі - “Колегія Українських Оборонців”. Таке різностороннє українське громадське життя в Східній Галичині а разом з тим і політична ситуація зробили можливим створення професійної організації українських адвокатів в Східній Галичині: “Союз Українських Адвокатів у Львові”.

Другий період (1923-1940рр.) в діяльності СУА можна назвати періодом: початку і кінця. Початком тому, що в 1923 році відбувається організаційне оформлення діяльності та створення професійної організації - “Союзу Українських Адвокатів у Львові”. Разом з тим, цей період ми називаємо одночасно і кінцем в діяльності СУА, оскільки в 1940 році уже новий політичний режим – УРСР, прийняв рішення про ліквідацію всіх українських громадських організацій, які діяли в Східній Галичині в т.ч і СУА. Засновниками СУА виступили адвокати: Степан Федак, Макс Левицький, Володимир Охримович, Михайло Волошин, Євген Давидяк, Маріян Глушкевич, Ізидор Голубович, Ярослав Олесницький, Лев Ганкевич, Альфред Говикович, Степан Шухевич, Мирослав Янкевич, Юліан Лещій, Іван Голубовський, Іван Бандель, Євген Гвоздецький, Іван Волошин, Іван Кміцикевич, Микола Шухевич. Статут СУА було

²⁰ Ганкевич Л.Десятиліття Союзу Українських Адвокатів // Ювілейний альманах Союзу Українських Адвокатів у Львові-Львів:СУА,1934.-С.41-42.

²¹ Організація адвокатури в західноукраїнських землях // Історія адвокатури України / Т.В. Варфоломеева, О.Д.Святоцький, В.С.Кульчицький та інш.; За ред. Т.В. Варфоломеевої, О.Д.Святоцького.-К.: Либідь, 1992.-С.84-86.

²² Державний архів Львівської області (далі-ДАЛО).- Фонд №1, Опис №51, Справа №1415, Арк.15.

zareestrovano L'viv'skim voevodstvom 5 travnya 1923r. Ustanovchi zbory SUA vidbulysia 20 travnya 1923r. na ykikh buli prisutni 50 advokativ ta 15 kandidativ advokatury. Perшим Головою SUA na cik zboraх obrano S.Fedaka, zast. M.Levits'kogo. Chlenami pravlinnia obrano V.Zagaykevicha, A.Garasyimova, L.Bachyn'skogo, F.Evina, L. Gankevicha, M.Glushkevicha, M.Voloshina, S.Davidyaka, S.Shukhevicha, O.Nadragu. Delegatom vid kandidativ advokatury obrano A.Malec'kogo. Drugi zagalnyi zbory SUA vidbulysia 28 veresnya 1924r. na ykikh prisutnimi buli 26 chleniv SUA. Na zboraх obrano nove kerivnicтво: Головою S.Fedaka, perшим zast. M.Voloshina, drugim zast.L.Gankevicha, ta chleniv pravlinnia V.Bachyn'skogo, L. Bachyn'skogo, M.Glushkevicha, S.Davidyaka, F.Evina, O.Marit'chaka, O.Nadragu, Ya. Olesnits'kogo, S.Shukhevicha. Delegatom vid kandidativ advokatury obrano O. Levits'kogo. Treti zagalnyi zbory SUA vidbulysia 31 sichnya 1925r. Na cik zboraх obrano tezh kerivnicтво ta stvoreno "Pohoronnyi fond" dlya advokativ. Chetverti zagalnyi zbory SUA vidbulysia 13 lyutogo 1926r. na ykikh prisutnimi buli 45 chleniv SUA. Zi zvitu O.Marit'chaka bachimo, sho v Sхidniy Galichini e 230 ukrayn'skikh advokativ z nix 109 buli chlenami SUA. Rozvivayetsya i organizatsiynna struktura SUA: stvoreno okremu kantselyariyu Pravlinnia ta vvedeno posadu rozporядnika, ykim був адвокат H.Pshchepors'kyy. Na cik zboraх obrano nove kerivnicтво: Голова L.Gankevich, perший zast. M.Voloshin, drugiy zast. L.Bachyn'skyy ta chleni pravlinnia A.Govikovych, E.Shchurov'skyy, O.Nadraga, S.Davidyak, S.Shukhevich, B.Savchak, F.Evin, I.Bandely, O.Marit'chak. Do kotrolynoi komisii obrano M. Levits'kogo, I.Kmitsikevicha, V.Okhrimovicha. Pyati zagalnyi zbory SUA vidbulysia 6 lyutogo 1927r. na ykikh obgovoryvalosya pitannya vypusku pravnychoho chasopysu. V 1927r. v Galichini було 237 ukrayn'skikh advokativ z nix 139 buli chlenami SUA.²³ Shosti zagalnyi zbory SUA vidbulysia 24 kvitnya 1928r., ta buli prisvyacheni 5-richchyu stvorennia SUA. Na zboraх buli prisutni 63 chleni SUA. V цей period v Galichini e 237 advokativ - ukrayntsviv z nix 142 e chlenami SUA. Sьomi zagalnyi zbory vidbulysia 23 bereзня 1929r. za uchastyu 42 chleniv SUA. Головою SUA obrano: K. Levits'kogo, perш. zast. M.Voloshina. Vidil obrano v nastupnomu skladі: A. Govikovych, L. Gankevich, M.Glushkevich, S.Davidyak, R.Perfets'kyy, V. Konstantynovych, V. Starsols'kyy, O.Nadraga, M.Terlets'kyy, S.Shchurov'skyy. Do kontrolynoi komisii obrano: V.Okhrimovicha, I.Kmitsikevicha, B.Savchaka. Voshmi zagalnyi zbory vidbulysia 2 bereзня 1930r. za uchastyu 34 chleniv SUA. Головою SUA obrano: K. Levits'kogo, perш. zast. M.Voloshina. Pravlinnia obrano v nastupnomu skladі: A.Govikovych, L.Gankevich, M.Glushkevich, F.Evin, S.Davidyak, V.

²³ Життя і Право.-Львів, 1928.-Ч.1.-С.62.

Константинович, В. Старосольський, О.Надрага, М.Терлецький, Е.Щуровський. До контрольної комісії обрано: В.Гуркевича, І.Кміцикевича, Б. Савчака. Дев'яти загальні збори відбулися 1 лютого 1931р. Головою СУА обрано: К. Левицького, перш. заст. М.Волошина. Правління обрано в наступному складі: А. Говикович, Л. Ганкевич, М.Глушкевич, Є.Давидяк, В.Константинович, В. Старосольський, О.Надрага, М. Терлецький, Е.Щуровський, О.Марітчак. Десяті загальні збори відбулися 12 березня 1932р. за участю 34 членів СУА. Л. Ганкевича прозвітував, що в СУА вступили нові члени-18 адвокатів та 7 кандидатів адвокатури. Головою СУА обрано: К. Левицького, перш. заст. М.Волошина. Правління обрано в наступному складі: А.Говикович, Л.Ганкевич, М.Глушкевич, Є. Давидяк, В. Старосольський, О.Надрага, Е.Щуровський, О.Назарук, К.Панківський. До контрольної комісії обрано: В.Кіжика, І.Кміцикевича, Б. Савчака. Одинадцяті загальні збори відбулися 18 лютого 1933р. за участю 52 делегатів СУА. В 1933 р. СУА налічував 80 членів.²⁴ Головою СУА обрано: К. Левицького, перш. заст. М.Волошина. Правління обрано в наступному складі: Л.Ганкевич, М.Глушкевич, А.Говикович, Є.Давидяк, О.Надрага, Е. Щуровський. До контрольної комісії обрано: В.Кіжика, І.Кміцикевича, Б. Савчака. За період 1933- 1940 р.р. проходили на регулярній основі загальні збори СУА. Діяльність СУА здійснювалася на підставі Статуту та поширювалася на всю територію тогочасної Галичини з головним центром у Львові, а також було створено відділення по провінціях. В 1928 році таких відділень було 13: Перемишль (11членів), Самбір (7), Дрогобич(6), Стрий(4), Сянік(4), Тернопіль(11), Чортків (8), Бережани (5), Золочів(11), Коломия(16), Станіславів(19), Львів-місто (24), Львів -повіт (16), Волинь, Підляштя, Полісся, Холмщина (2). Статут СУА так визначає основні завдання організації: оборона прав, інтересів та достоїнства звання адвоката, підтримка товариських взаємовідносин між українськими адвокатами і кандидатами адвокатури, надання взаємної допомоги, турбота про зростання кількості українських адвокатів, надання матеріальної допомоги молодим правникам для закінчення правничих студій, надання матеріальної допомоги німцям українським адвокатам і кандидатам адвокатури, а також допомоги вдовам і сиротам, які залишаються після смерті українських адвокатів і кандидатів адвокатури, прийняття участі у законотворчій діяльності держави. Крім завдань щодо розвитку корпорації СУА ставило також завдання, які стосувалися загальноукраїнських проблем того часу - розвиток української правничої термінології, історії українського права, боротьба за право застосовувати українську мову в державних, судових та інших органах Польщі. Ці питання були надзвичайно

²⁴ ДАЛО: Фонд №359, Опис №352, Справа №352.-С.36

актуальними та принциповими, як для адвокатів так і для українського населення Польщі в цілому оскільки після 1920р. мовна політика Польщі була направлена на тотальне запровадження виключно польської мови, як державної мови. Українські адвокати були захисниками у багатьох політичних судових процесах.²⁵

Кінець 19 ст. та початок 20ст. є примітним в становленні та розвитку української правничої термінології. В 1867році Я.Головацький видав у Львові дослідження пам'яток дипломатичної судово-ділової мови Галицько-Волинського князівства. К.Левицький в 1918р. видав: Німецько-руський словар висловів правничих і адміністрацій них та в 1920р.: Німецько-український правничий словар. В 1927р. Е.Торонський в Ужгороді видав: Малярсько-руський правничий термінологічний словарь²⁶. Такі традиції дослідження та розвитку української правничої термінології були і в діяльності СУА. З цією метою 8 травня 1936р. СУА разом з Науковим товариством ім.Шевченка у Львові та Товариством Українських Правників створив “Термінологічну Комісію для устійнення українських термінів у найновішому польському законодавстві”. Матеріали діяльності цієї Комісії публікувалися на сторінках часопису “Життя і Право”. За результатами нарад комісії публікувалися пропозиції до української правничої термінології в цивільному праві і процесі та в кримінальному праві і процесі. Дискусійна стаття К.Левицького присвячена питанню необхідності розвитку та вдосконалення української правничої термінології. В 1938р. СУА приступило до підготовки та видання українсько - польського правничого словника, однак війна стала на перешкоді реалізації цього проекту.

Найбільшим досягненням, на наш погляд, в діяльності СУА було організація і видання першого в історії України професійного часопису адвокатів „Життя і Право”.²⁷ Першим видавничим проектом СУА було видання в червні 1927р. під редакцією

²⁵ 12 українців перед Львівським судом: Процес Паславського і товаришів.— Львів, 1926.— 155 с.

²⁶ Головацький Я. О. Памятники дипломатического судебного-дѣлового языка русского въ древнемъ Галицко-Володимирскомъ княжествѣ и въ смежныхъ русскихъ областяхъ, въ XIV и XV столѣтіяхъ, издалъ Яковъ Головацькій.— Львовъ: Въ типографіи Ставропігійского Института, подъ зарядомъ Ставана Гучковского, 1867.— 68 с., Левицький К. Німецько-руський словар висловів правничих і адміністраційних.— Львів: Накл. НТШ, 1918.— 528 с., Левицький К. Німецько-український правничий словар / Зладив К. Левицький.— 2-е вид. попр. і доп.— Відень: Накл. Видавничої Сплки у Відні, 1920.— 494 с., Торонський Е. Малярсько-руський правничий термінологічний словарь.— Ужгород: Вид. Т-ва „Просвіта“, 1925/1927.— 188с.— (Літ. вид.; Ч. 18).

²⁷ Про “Життя і Право” та іншу видавничу діяльність СУА див: Андрусак Т. Часопис “Життя і Право” (1928-1939р.р) і його роль у становленні та розвитку української правничої преси // Українська періодика.-Львів,1995.-С.70-74; Журнал “Життя і Право”. 1928-1939: Систематичний покажчик змісту / Л.Ільницька (ред), М.Петрів (уклад. і автор передм.).-Львів: НТШ,1995.-40с.; Петрів М.Союз Українських Адвокатів у Львові. Ч.1. Покажчик видань.-К.: УВС,1998.-55с.

Л.Ганкевича: Бюлетня Союзу Українських Адвокатів²⁸. В першому числі Бюлетеня надається інформація про створення СУА, наводиться список членів СУА, а також інформація про створення Посмертного фонду СУА. Станом на 14.06.1927р. цей фонд включає 8 членів а його сума складає 340.56 дол.США. Вперше, в цьому числі Бюлетня, публічно в друкованому органі ми бачимо звернення з закликом пересилати кошти на заснування правничого часопису. Така ініціативи була підтримана і станом на 1927р. в фонд створення часопису переслали кошти 40 осіб по 5 дол.США. Ініціативою СУА було також те, щоб всі цікаві кримінальні справи політичного характеру присилати до СУА з актом обвинувачення та вироком для створення архіву СУА при бібліотеці НТШ. В цей період між правниками УРСР та Галичини відбувається інтенсивний інформаційний обмін. Тому надзвичайно цікавою є інформація в Бюлетні СУА про співпрацю між бібліотекою СУА та редакцією журналу “Червоне Право”(Харків) та надходження до бібліотеки СУА номерів часопису “Червоне Право”. Редакція Бюлетеня звертається до правників Галичини приймати участь в редакції часопису “Червоне Право” та надсилати свої статті для публікацій. Друге число Бюлетня вийшло друком в жовтні 1927р. В ньому наводиться тільки список членів СУА. Хоча вийшло друком тільки 2 числа Бюлетеня, але це було початком для заснування українського правничого часопису.

“Життя і Право” – під такою назвою в 1928році почав виходити друком професійний правничий часопис українських адвокатів. Рішення про видання часопису прийнято на засіданні правління СУА 7 квітня 1928р. Перше число побачило світ вже 1 липня 1928р. Часопис почав видаватися, як орган СУА однак уже 16 березня 1929р. на спільному засіданні представників СУА і Товариства Українських Правників вирішено видавати часопис під егідою двох правничих організацій. Отже, від травня 1929р. часопис почав виходити, як спільний орган “Союзу Українських Адвокатів у Львові” та “Товариства Українських Правників”. Часопис виходив від липня 1928р. до червня 1939р.²⁹ Перша редакційна колегія часопису була в такому складі: Кость Левицький, Володимир Старосольський, Маріян Глушкевич, Олександр Надрага, Роман Домбчевський. Відповідальним редактором був К. Левицький. Крім того в різні періоди в склад редакційної колегії також входили: Є.Давидяк, М. Каратницький, Я. Левицький, Р.Перфецький, А. Рак. Редакція часопису постійно вела роботу щодо залучення грошових коштів для видання часопису та агітацію серед правників щодо

²⁸ Матеріали щодо реєстрації Бюлетня зберігаються в ДАЛО: Фонд №110, Опис №3, Справа № 656

²⁹ За цей період вийшли 43 числа часопису. В 1927р. вийшло два числа часопису. В 1937р. 1 і 2 число часопису вийшли спареними. В 1939р. вийшло два числа часопису.

підписки на часопис. Цим очевидно пояснюється, що часопис видавався з гаслом: “Кожний правник Українець повинен безумовно передплачувати цей наш одинокий орган правничий”. В першому номері часопису К.Левицький виклав програму та завдання видання. Розпочинаючи видання правничого часопису видавництво усвідомлювало, що українські правники відчують потребу такого видання “тай належить, щоби ми Українці на цих землях і в сучасних обставинах мали свій правничий орган як знамя культури і оборони нації”.³⁰ Програмою видавництва було “дати спромогу українським правникам всіх станів вироблювати свої сили наукові” та створити трибуну для вільного обміну думок та поглядів між правниками застосовуючи ці здобутки для “нового життя нашої української нації”. Для реалізації такої програми часопис мав охоплювати галузі права як з теорії так і практики застосування права: цивільне, карне, політичне, адміністративне, міжнародне, порівняльне право а також економіку, самоврядування і кооперацію, “бо всі знання стаючи на полі права мають творити умови соціальної і національної справедливости в житті, до котрої всі змагаємо”. В часописі повинна була також подаватися бібліографія правничих видань. Як і планувалося часопис виходив регулярно раз на три місяці до 1939р. З першого номера часопис виходив як “Вісник теорії і практики”. Авторами статей були не тільки адвокати. Статті публікувалися українськими правниками, як науковцями так і практиками. Тут подамо короткий огляд тем статей. З теорії та філософії права надруковано розвідки В.Старосольського про цінність права та про поняття правова держава. З історії українського права Я. Падох опублікував статтю з проблем ґрунтового процесу Гетьманщини в 17ст. В 1938р. на кошти СУА це дослідження опубліковано окремою книжкою. Статті А.Яковліва присвячені історії копних судів. Дослідження історії конкордатів та канонічного права Польщі є темою статей Ю.Зайця: “Дещо про конкордати” та “Послідовності конкордатів”. Також друкуються анотації рефератів А.Андрієвського, О.Гайманівського з якими вони виступили Українському Правничому з’їзді в Празі в 1933р. З звичаєвого права цікавою є стаття А.Яковліва в якій автор проводить дослідження українських народних приказок та їх зв’язок з українським звичаєвим правом. З питань цивільного права Польщі друкуються статті С.Дністрянського, М.Бараболяка, Ю.Гавришкевича, Т.Даниліва, К.Левицького та інш. в яких автори розглядають теоретичні питання цивільного права та надають практичні коментарі чинного права Польщі. Окремо декілька статей присвячено проблемам сімейного права Польщі. Про добрий початок зв’язків з Радянською Україною свідчить публікація статей правника з УРСР В.Бошко з

³⁰ К.Левицький. Слово від видавництва // Життя і Право.-Львів,1928.-Ч.1.-С.1.

сімейного права Радянської України про правове регулювання фактичного шлюбу на Україні а також наводиться зміст вироку народного суду в справі аліментів. На жаль це були поодинокі публікації з Радянської України і після 1930р. такі стосунки припинилися. Стаття Я.Левицького присвячена проблемам реформи сімейного права та проводиться порівняльний аналіз законодавства Польщі та УРСР та необхідність реформи сімейного права цих країн. Багато статей присвячені проблемам реформи цивільного права та процесу та є дослідженням діючого тогочасного права Польщі та проводиться аналіз проектів змін до законодавства. Авторами цих статей є М.Аллерганд, М.Бараболяк, С.Білик, Т.Данилів, А.Павенцкий та інші. Історія та необхідність кодифікації цивільного права Польщі розглядаються в статтях С.Дністрянського та Я.Левицького. Тенденції про шляхи розвитку науки приватного права з огляду на наукові погляди правників Австрії, Німеччини, Франції, Польщі та Росії висвітлює С.Дністрянський в статті про старі і нові шляхи в науці приватного права. І.Кміцикевич та Б.Капустій в своїх статтях проводять аналіз правового регулювання судової іпотеки та надають практичні коментарі по застосуванню кодексу цивільного процесу Польщі. З кримінального права та процесу бачимо дослідження норм діючого права та аналіз проектів змін до кодексів. Ж.Гельб розглядає проблему кримінальної відповідальності неповнолітніх. Є.Давидяк критично розглядає проект змін до процесуального кодексу та до нового виправного кодексу. Стаття В.Старосольського присвячена проблемам правового регулювання тимчасового арешту. Автори приділяють також увагу порівняльному аналізу розвитку радянського кримінального права. Ю.Вацик проводить аналіз тенденцій розвитку кримінального права СРСР за період 1917 – 1930 р.р. Ю.Старосольський продить загальну характеристику кримінального права УРСР. З фінансового та податкового права бачимо статті Г.Вольфа, І.Грицяя, Г.Зацерковного, К.Левицького, В.Лисого, О.Надраги, В.Переґінця в яких автори розглядають наступну тематику: питання податку, аналіз проектів податкового законодавства. К.Левицький описує історію розвитку та становлення ідей масової ощадності та її національного значення в Європі та Україні та окреслює перспективи її розвитку. Інша стаття автора присвячена аналізу кредитної політики українських кредитних спілок на території Польщі в минулому та їх майбутнє. В.Переґінець подає аналіз польського валютного законодавства з питання юридичного визначення терміну - золото. З земельного права стаття М.Бараболяка присвячена питанням правового регулювання земельних спілок. В.Доманицький описує нові засади аграрного законодавства. О.Мицюк описує питання публічно – правових впливів на інститут земельної власності в Польщі. Р.Перфецький проводить

аналіз проекту змін до закону про впорядкування земельних спілок. Декілька публікацій бачимо з міжнародного публічного права, з питання, яке було на той час надзвичайно актуальними – про охорону національних меншин в міжнародному праві та зокрема про статус українського населення в Польщі. К.Левицький в статті про проблеми національних меншин проводить коментар пунктів Вільсона та Версальського мирного договору від 28.06.1919 р. А також розглядає права національних меншин в різних країнах: євреїв в Польщі, Литві і Греції, шеклерів і сасів в Семигороді, куцо-волохів і монастирів на горі Атос в Греції та розглядає проблему правового статусу Прикарпатської Русі і Східної Галичини. Т.Окуневський подає зміст статті А. Чемберлена про боротьбу за мир, надрукованої в 1929 р. в англійських часописах. Р.Перфецький в статті про національні меншини на Радянській Україні та про рівноправність мов проводить аналіз постанови ВУЦВК та РНК УСРР „Про забезпечення рівноправності мов та сприяння розвитку української культури“ від 6 липня 1927 р. Інша стаття автора присвячена аналізу постанови Версальського договору про охорону шкільництва непольських народів в Польщі та публікує звернення до Ліги Націй про вимогу до Польщі про необхідність усунути з польського шкільного законодавства пунктів, які порушують права національних меншин зокрема права українського населення проводити навчання українською мовою. Стаття О.Ейхельмана присвячена необхідності кодифікації міжнародного права.

В розділі часопису: перегляд законів автори подають реферативний огляд нових проектів змін до законодавства Польщі. Часопис був органом двох організацій: СУА і ТУП. Тому цікавими на наш погляд є статті, які присвячені професійним питанням та організації діяльності цих організацій а також суду та нотаріату. Окремий розділ часопису присвячений тогочасним проблемам розвитку адвокатури в Польщі. Такий матеріал є надзвичайно цінним для дослідників історії розвитку українською та польською адвокатури. Так в першому числі за 1931р. подається інформація проте, що 13 грудня 1930 р. всі Адвокатські Палати Галичини оголосили днем боротьби за свободу переселення адвокатури. Подається інформація про всі адвокатські організації, які діяли в Польщі. М.Волошин опублікував декілька дискусійних статей про проект нового польського закону про устрій адвокатури. М.Глушкевич в своїх статтях розглядає питання етичних засад в діяльності адвокатури. А.Говикович описує діяльність старопольської адвокатської ординації. І.Грицай розглядає питання оподаткування адвокатських канцелярій. К.Левицький аналізує нове право про устрій адвокатури та описує перебіг першого з'їзду деканів Адвокатських Рад, який відбувся 25 червня 1933р. в Варшаві. Р.Перфецький публікує статті про устрій адвокатури та про

подає опис дискусії, яка відбулася в сеймовій Правничій комісії стосовно нового проекту права про адвокатуру. Часопис подає інформацію про створення 11 липня 1933р. Союзу Адвокатів жидів у Львові та описується мета та предмет діяльності союзу. В першому числі за 1936р.подається текст реферату польського адвоката М.Рудзінського, з яким він виступив в Союзі Правників Соціалістів 13.03.1936 р. в Варшаві. Автори розглядають питання реформи законодавства про адвокатуру не тільки Польщі а і інших країн. Подаються огляди про діяльність Міжнародного Союзу Адвокатів. Стаття українського адвоката Б.Пелеховича з Чикаго присвячена висвітленню статусу адвоката в судах США. Регулярними є статті та повідомлення про діяльність СУА та ТУП. Друкуються огляди проведених загальних зборів цих організацій, проблемні питання які стоять перед ними. Подається детальна інформація про членів цих організацій, звіт про діяльність осередків а також декілька статей про роль та значення громадської та патріотичної позиції українського адвоката для побудови своєї держави. Цікавим для дослідника є розділ про персоналії українських правників, який систематично наводив біографічні дані про правників. В рубриці бібліографія в часописі подавалися систематичні огляди правничої літератури, які видавалися в Польщі, Німеччині, Чехії та інших європейських країнах і які видавалися німецькою, чеською польською та українською мовами як українськими та польськими правниками. Подаються рецензії на публікації польських авторів: A.Czerwinski про *Ustroj sadow powszechnych wedle rozporozadzenia Pzezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6. lutego 1928 r.*; *Zbior cwiczen z prawa karnego. Czesc I. / Ulozyli apl. adw. I. Kahan i Dr. Lipkin*; S.Rozmarin *O rozszczeniach odszkodowawczych z powodu bezprawia urzednika administracyjnego* та багато інших. Регулярно на сторінках часопису проводиться огляд юридичної літератури Польщі в галузі цивільного, торговельного, кримінального, адміністративного і фінансового права. Рецензуються такі правничі видання як *Nowa Palestra* і *Glos Prawa*, а також *Kodeks postepowania cywilnego* та *Postepowania Ekzekucyjne*. Структура часопису та матеріал відповідав тим загальним тенденціям, які панували в аналогічних правничих часописах Польщі та інших європейських країнах тому ми можемо сказати, що часопис “Життя і Право” був високопрофесійним часописом європейського рівня. Одночасно з виданням періодичного часопису “Життя і Право” на кошти СУА видавалися інші поодинокі правничі дослідження. В 1934р. побачив світ Ювілейний Альманах СУА. Альманах присвячений 10 –й річниці створення та діяльності СУА. В альманасі надруковані статті про тогочасні правничі проблеми, як самого СУА так права в цілому. З теорії та філософії права надруковано статтю В.Старосольського про проблеми становлення та розвитку теорії правової

держави в європейській правничій літературі. Статті Л.Ганкевича, К.Левицького, О.Надраги та інш. присвячені історії та діяльності СУА та ТУП. Грунтовна стаття Р.Домбчевського про статус української мови в Австрії, Росії, Угорщині, ЧСР, Польщі та Румунії є актуальною і сьогодні для дослідників цього питання оскільки автор проводить історичні паралелі та чи не вперше проводить детальний аналіз тогочасного права цих країн про правничий статус української мови та наводить приклади грубого порушення прав української мови зазначеними державами. С.Баран в статті про чистоту української правничої мови описує історію розвитку та необхідність вдосконалення української правничої термінології. С.Дністрянський та В. Старосольський в статті про українців-професорів права описують їх життєпис та подають відомості про їх публікації та досягнення як для правничої науки країн в яких вони жили так і української зокрема. В 1938р. на кошти СУА надруковано дослідження з історії українського права Я.Падоха про ґрунтовий процес Гетьманщини. В цей же період СУА українські адвокати продовжують займати активну громадську позицію через участь в українських громадських та політичних партіях. Разом з Науковим товариством ім. Шевченка українські адвокати виступили організаторами правничого факультету Українського Таємного Університету у Львові, який діяв в 1921-1925р., читаючи там курси лекцій та проводячи практичні заняття. Адвокати є захисниками української нації та українських організацій в політичних процесах, які були поширеними в Східній Галичині в 20-30 роки минулого століття.³¹ В цей період українські адвокати співпрацюють з польськими адвокатськими організаціями та правничими часописами. Хочемо відмітити, що польська адвокатура того часу мала добрі традиції з видання фахових часописів адвокатів, видаючи такі часописи: *Palestra - Warszawa*, *Wiadomości Prawnicze – Poznań-Katowice*, *Wileński Przegląd Prawniczy - Wilno*, *Głos Adwokatów-Kraków*, *Młoda palestra*, *Nowa Palestra*, *Czasopismo adwokatów polskich - Lwów*. Крім того в Львові в цей період видавалася велика кількість інших польських правничих часописів: *Głos prawa*, *Prawnik*, *Przegland sadowy i administracyjny*, *Przegland prawa i administracji*.³² Українські адвокати співпрацювали з польськими часописами публікуючи в них статті. Так адвокат М.Глушкевич був членом редакційної колегії часопису *Nowa Palestra* в 1933р. Адвокат В.Старосольський в 1935-38рр. був членом редакційної колегії цього ж часопису. М.Глушкевич в 1933р. в цьому часописі

³¹ Гловацький І.Ю. Українські адвокати у політичних судових процесах у Східній Галичині (1921-1939рр.).-Львів: Тріада плюс, 2003.-348с.

Про цей період див: Андрухів І., Арсенич П. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939р.р.-Івано-Франківськ, 1996.-79с.

³² Jarowiecki J., Góra B. Prasa Lwowska w dwudziestoleciu międzywoennym.Próba bibliografii.-Kraków,1994.-Wydawnictwo Naukowe WSP.

опублікував свою статтю.³³ Йому ж присвячений посмертний спомин в 1936р.³⁴ В *Głose prawa*, №9 за 1927р., М.Глушкевич опублікував статтю під назвою: *Mały rak*. В цьому ж виданні Л.Ганкевич опублікував статтю під назвою: *Kłusownicy dwaj* (1927, №12).

Підводячи підсумки діяльності СУА ми можемо зробити декілька висновків: хоча СУА діяло поза межами УРСР, однак було і являється в загальній історії української адвокатури першою громадською корпоративною організацією українських адвокатів; СУА було видавцем першого часопису українських адвокатів - „Життя і право”; історія СУА є частиною історії української адвокатури, яка потребує ще ґрунтовного вивчення та разом з тим СУА є очевидно, в історичному розумінні, і частиною історії адвокатури Польщі, оскільки СУА діяла на території Польщі.

³³ М.Глузкiewicz.U niezrozumiałej zapory // *Nowa Palestra*.-1933.-№3.-S.7-10

³⁴ *Nowa Palestra*.-1936.-№6/7.-S.319-320.

Розстова оплата оплачено гуртом. — Почтову оплату заплачено гуртом.

Ч. 1. ЛЬВІВ, ЛИПЕНЬ 1928. РІК I

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
— ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

ПЕРШИЙ ЧВЕРТЬРІК.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, д-р Володимир Старосольський, д-р Марія
Глушечка, д-р Олександр Назарга і д-р Роман Домбчевський. — Начальний і від-
повідальний редактор: д-р Кость Левицький.

ВИДАЄ ТОВАРИСТВО „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Ринок ч. 43, 1. поверх.
Телефон ч. 5—33.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник Українець повинен безумовно передплачувати цей наш єдиний
орган правничий.

Łódźowa opłatę opłacono gotówką.

№ 1 (48)
48 (48)

LWÓW, MARZEC 1939.
ЛЬВІВ, БЕРЕЗЕНЬ 1939.

ROK XII.
РІК XII.

ЖИТТЯ І ПРАВО ŻYTTIA I PRAWO

ВІСНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

PIERWSZY KWARTAŁ — ПЕРШИЙ ЧВЕРТЬРІК

Т. У. П.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, 1. поверх.
Телефон ч. 243—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник українць повинен безумовно передплачувати цей наш
єдиний правничий орган.

Титульні сторінки журналу в 1928р. та 1939р.